

в Україні, а й у світі. Насамперед із членами Наукового товариства ім. Шевченка і різними репрезентантами української культури. Він підтримував дружні стосунки з закарпатськими письменниками — Іваном Чендесем, Михайлом Томчанієм, Семеном Паньком, а також львівськими Романом Лубківським, Миколою Петренком, Тарасом Салигою. Разом з Григорієм Нудьгою публікує статті у журналах „Жовтень“ і „Всесвіт“, допомагає письменнику перекладати угорські казки та пісні.

С. Стойко підтримує тісні контакти з ученими Угорщини, Словаччини, Чехії, Польщі та Німеччини. Його запрошують із лекціями в університети міст Брно, Будапешт та Кельн. Разом із колегами Тібором Шимоном (Угорщина), Емілем Гадачем (Чехія) та Стефаном Михаликом (Польща) публікує у 1991 р. монографію „Заповідні екосистеми Карпат“. За успіхи у міжнародній співпраці на ниві охорони природи 1991 р. ученого нагороджено золотою медаллю від Міністерства середовища і природних ресурсів Польщі. В 1994 р. С. Стойка обрано доктором „Honoris Causa“ Зволеньського

технічного університету (Словаччина). 1995 р. вчений виступає у Страсбурзі на засіданні Ради Європи з доповіддю про стан заповідної справи в Україні, де був нагороджений Європейською премією Фундації Гете (Базель) за досягнення у галузі охорони природи (золота медаль). А в 2007 р. його старання у міжнародній природоохоронній співпраці відзначено дипломом Бещадського національного парку.

Науковим кредо ювіляра є концепція, що у поняття Батьківщина входять не лише історична, духовна та культурна спадщина, а й природні ресурси, і не лише ті, які ми успадкували від предків, але й ті, котрі плекаємо нині. Мудрість народу у тому, щоби передати поколінням співвітчизників ще й чисте здорове довкілля...

З нагоди ювілею зичимо дійсному члену Наукового товариства ім. Шевченка (його обрано 23 листопада 2002 р.) Степанові Стойці подальшої плідної праці, міцного здоров'я та довголіття на благо національної науки і культури. Ad Multos Annos!

Платон ТРЕТЯК

Виповнюється 80 років відомому вченому-механіку, дійсному членові НТШ (з 1992 р.), члену-кореспонденту НАН України, доктору фізико-математичних наук, професорові Григорію Семеновичу Кіту.

Народився Г. Кіт 5 березня 1930 р. у с. Миколаїв Пустомитівського району на Львівщині. У 1953 р. закінчив фізико-математичний факультет Львівського державного ун-ту ім. І. Франка за спеціальністю механік. Цього ж року вступив до аспірантури при ЛДУ, де під керівництвом проф. М. Леонова досліджував напружений стан призматичних стержнів довільного однозв'язного профілю за чистого кручення, результати яких покладені в основу його кандидатської дисертації (1960).

Науково-виробничу діяльність Г. Кіт розпочав 1956 р. в Інституті машинознавства та автоматики АН України (з 1964 р. — Фізико-механічний інститут АН України) молодшим науковим співробітником. З 1959 по 1964 р. він — вчений секретар інституту, а згодом до 1972 р. — старший науковий співробітник. З 1973 по 1978 р. — заступник керівника Львівського філіалу математичної фізики Інституту математики АН України, який у вересні 1978 р. реорганізований в Інститут прикладних проблем механіки і математики АН України. З 1978 по 1990 р. Г. Кіт обіймає посаду заступника директора з наукової роботи цього інституту, а з червня 1990 по січень 2003 р. очолює його, сьогодні — завідувач відділу інституту і радник при дирекції.

На формування наукового та життєвого світогляду вченого великою мірою вплинув його вчитель — академік НАН України Я. Підстригач. Завдяки йому Г. Кіт з 1965 р. розпочинає дослідження, присвячені розробці основ теорії стаціонарної теплопровідності та термопружності плоских і просторових однорідних та кусково-однорідних тіл з тріщинами, яка базується на розвитку методу потенціалів і зведенні розглядуваних граничних задач до сингулярних інтегральних (СІР) або інтегро-диференціальних рівнянь (СІДР). До того ж задачі теплопровідності розглядаються за достатньо загальних граничних умов, що враховують теплопровідність і теплопроникність (термоопір) тріщин. Для розв'язання задач термопружності отримані СІР або СІДР, з яких визначаються стрибки переміщень поверхонь тріщин, а через них — коефіцієнти інтенсивності напружень.

На основі розроблених методів Г. Кіт провів важливі дослідження впливу розмірів та конфігурації тріщин, їх теплофізичних характеристик, теплообміну пластин із зовнішнім середовищем, взаємодії тріщин між собою, з чужорідними включеннями, з границею тіла на його термопружний та гранично рівноважний стан під час дії силових і температурних факторів. Результати цих досліджень увійшли в докторську дисертацію вченого „Основи теорії і методи розв'язування задач теплопровідності та термопружності для тіл з тріщинами“ на здобуття наукового ступеня фізико-математичних наук, яку захистив 1979 р. в Інституті механіки АН України.

Настійні потреби визначення динамічної міцності тіл, діагностування дефектів методами акустичної емісії, моделювання сейсмічних явищ вимагали проведення досліджень поведінки тіл з тріщинами в полі пружних хвиль, генерованих змінними за часом зусиллями. Г. Кіт разом з учнями узагальнює метод потенціалів на триви-

мірні динамічні задачі теорії тріщин. Тут складовими в інтегральних зображеннях компонент переміщень і напружень у просторі трансформант Фур'є за часом використано потенціали Гельмгольца, густинами яких є стрибки переміщень протилежних поверхонь тріщин. Для їх визначення отримано систему трьох двовимірних СІР з ядрами типу потенціалу Гельмгольца. Запропоновано метод розв'язання цих рівнянь. Проведено комплексний аналіз коефіцієнтів інтенсивності напружень в околі поодинокі кругової тріщини та системи паралельних тріщин при гармонічному навантаженні та навантаженні, що описується функцією Гевісайда чи дельта-функцією Дірака. Метод ГІР у поєднанні з методом зрощування асимптотичних розкладів поширено на задачі дифракції хвиль на тонких пружних криволінійних включеннях змінної товщини, що дало можливість описати напружений стан поблизу країв включення залежно від їх форми.

Г. Кіт разом з учнями започаткував новий напрям контактної механіки — дослідження термомеханічної поведінки кусково-однорідних структур, наділених геометричними недоскональностями границь, поверхневими неоднорідностями і міжфазними дефектами. Отримано розв'язки ряду нових плоских, осесиметричних і просторових контактних задач теорії пружності та термопружності для півпросторів з виїмками з урахуванням зміни ділянок міжконтактних зазорів під час навантаження.

Отримані Григорієм Кітом та очолюваною ним науковою школою фундаментальні результати з математичного моделювання та дослідження напружено-деформованого стану тіл із тріщинами і тонкими включеннями, а також з математичних основ контактно-поверхневих явищ у структурах з геометричними недоскональностями границь, поверхневими неоднорідностями і міжфазними дефектами визнали науковці як в Україні, так і за її межами. Про них неодноразово інформувалось на міжнародних і вітчизняних конференціях, опубліковано понад 250 праць, у тому числі чотири монографії, які є вагомим внеском у доробок всесвітньо відомої Львівської школи механіків. У 1988 р. вченому надано звання професора, а 1990 р. обрано членом-кореспондентом НАН України. Г. Кіту присуджено дві премії Національної академії наук України: ім. О. М. Динника за цикл робіт „Задачі теорії пружності та термопружності для тіл з тріщинами та включеннями“ (1987) та ім. М. О. Лаврентьева за цикл робіт „Створення математичних моделей і теоретичні дослідження динамічних процесів у механічних системах“ (2003), він удостоєний відзнаки НАН України „За наукові досягнення“ (2008).

З-поміж учнів Г. Кіта — 11 кандидатів та шість докторів наук (М. Хай, О. Побережний, В. Попов, Р. Мартиняк, О. Максимук і Я. Кунець). З 1995 по 2006 р. професор очолював спеціалізовану вчену раду при Інституті із захисту докторських дисертацій за спеціальностями механіка деформованого твердого тіла та математичне моделюван-

ня і обчислювальні методи, сьогодні — член цієї спецради. Багато років Григорій Кіт читав лекції та керував дипломними роботами студентів як професор спільної з Інститутом кафедри математичного моделювання Львівського національного університету ім. І. Франка.

Вчений багато уваги приділяє науково-видавничій роботі. Впродовж багатьох років він — головний редактор журналу „Математичні методи та фізико-механічні поля“ і збірника наукових праць „Прикладні проблеми механіки і математики“, а також член редколегій журналу „Фізико-хімічна механіка матеріалів“ і науково-технічного збірника Донецького національного університету „Теоретична і прикладна механіка“.

Г. Кіт також був членом бюро Відділення математики НАН України, членом бюро та головою Секції математики і математичного моделювання Західного наукового центру НАН України та Міносвіти і науки України, членом Президії Національного комітету з теоретичної та прикладної механіки України, головою наукової комісії Українського товариства з механіки руйнування матеріалів, членом Секції математики і механіки Комітету з державних премій України в галузі науки і техніки. Він доклав багато зусиль у формуванні Математично-фізичної секції та її Комісії механіки відродженого у Львові Наукового товариства ім. Шевченка, 15 грудня 1992 р. обраний дійсним членом Товариства.

Разом з академіком Я. Підстригачем Г. Кіт був серед засновників 1978 р. Інституту прикладних проблем механіки і математики АН України, впродовж 12 років обіймав посаду заступника директора Інституту з наукової роботи. Очолюючи інститут (1990—2002), вчений продовжував традиції, започатковані Я. Підстригачем: кваліфіковано і компетентно розв'язував важливі наукові проблеми механіки, математики та математичного моделювання, активно сприяв зміцненню наукового потенціалу інституту. За цей період оновлено основні наукові напрями, здійснено організаційні заходи для збереження наукових шкіл та зосередження наукових кадрів на виконанні пріоритетної тематики.

Г. Кіту притаманні широка ерудиція, дослідника й організатора, принциповість і вимогливість, що поєднуються з умінням створити в колективі умови для наукової творчості. За плідну наукову та науково-організаційну працю нагороджений орденом „Знак пошани“ (1981) і Почесною грамотою Верховної Ради України (2003). Згідно з ухвалою Президії НТШ, 21 жовтня 2009 р. Г. Кіт нагороджений медаллю „20 років відновлення Наукового товариства ім. Шевченка в Україні“.

Учні та колеги щиро вітають дійсного члена НТШ, члена-кореспондента НАН України Григорія Семеновича Кіта з ювілеєм і зичать йому міцного здоров'я, благополуччя та щасливої долі на многії літа!

Роман КУШНІР,
Василь ОСАДЧУК